

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi elintarvikelain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi elintarvikelakia eräiden Euroopan unionin elintarvikelainsäädäntöön tehtyjen muutosten sekä kansallisten lainsäädäntötarpeiden vuoksi.

Esityksen tarkoituksena on muuttaa elintarvikelakia vastaamaan Euroopan unionin lainsäädäntöä itujen alkutuotannon osalta. Heinäkuussa 2013 voimaan tulevan Euroopan unionin asetuksen mukaan ituja kasvataville alkutuotantopaikoille tulee jatkossa hakea viranomaishyväksyntä.

Maaseudun kehittämistä koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään kansallisista maataloustuotteiden laatujärjestelmistä. Laatujärjestelmät ovat toimijoiden lainsäädännön rinnalle kehittämiä työkaluja, joiden vaatimukset ovat lainsäädännön ylittäviä. Säädöksissä edellytetään, että kansallinen laatujärjestelmä on jäsenvaltiossa hyväksytty. Elintarvikelakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset elintarvikkeiden vapaaehtoisista laatujärjestelmistä, järjestelmien kansallisesta hyväksymisestä sekä järjestelmät hyväksyvistä viranomaisesta.

Elintarvikelakiin ehdotetaan tehtäväksi kalastustuotteiden jäljitettävyyttä koskeva lisäys. Euroopan unionin kalastuspolitiikkaa koskevassa lainsäädännössä säädetään kalastustuotteiden jäljitettävyydestä sekä kuluttajalle annettavista tiedoista. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi pykälä, jossa määritetään viranomaiset, jotka valvovat kalastustuotteiden jäljitettävyyttä ja säädetään toimijoiden velvollisuudesta antaa tietoja kuluttajille.

Elintarvikkeiden alkutuotantoa koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että Euroopan unionin lainsäädännön mukaisen kansallisen mukautuksen soveltaminen tulisi mahdolliseksi myös kalastustuotteiden alkutuotannossa. Lisäksi lihantarkastusta ja siihen liittyvää valvontaa koskevia säännöksiä ehdotetaan tarkennettaviksi ja vastaamaan nykyistä paremmin Euroopan unionin lainsäädäntöä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 1 päivänä kesäkuuta 2013.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	3
Itujen alkutuotantopaikkojen hyväksyntä.....	3
Elintarvikkeiden kansalliset laatujärjestelmät.....	4
Kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jäljitettävyys.....	5
Kalastustuotteiden perkaaminen.....	6
Lihantarkastus.....	6
Aluehallintoviraston elintarvikevalvonnan arviointi poroteurastamoissa.....	7
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	7
Itujen alkutuotantopaikkojen hyväksyntä.....	7
Elintarvikkeiden kansalliset laatujärjestelmät.....	8
Kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jäljitettävyys.....	8
Kalastustuotteiden perkaaminen.....	8
Lihantarkastus.....	8
Aluehallintoviraston elintarvikevalvonnan arviointi poroteurastamoissa.....	8
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	8
4.1 Yleiset vaikutukset.....	8
4.2 Taloudelliset vaikutukset.....	9
4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	9
5 ASIAN VALMISTELU.....	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	11
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	11
Voimaantulo.....	12
Siirtymäsäännös.....	12
2 VOIMAANTULO.....	13
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	13
LAKIEHDOTUS.....	14
Laki elintarvikelain muuttamisesta.....	14
LIITE.....	18
RINNAKKAISTEKSTI.....	18
Laki elintarvikelain muuttamisesta.....	18

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Euroopan unionissa vuonna 2011 tapahtuneiden ruokamyrkytystapausten takia itujen kasvatukseen liittyviä lainsäädännön vaatimuksia tiukennetaan. Elintarvikkeiden laatua ja tuotantoketjun läpinäkyvyyttä pyritään parantamaan vapaaehtoisilla laatujärjestelmillä. Myös muut Euroopan unionin ja valvontatyössä esiin tulleet tarpeet vaativat lakiin tehtäväksi joitakin tarkennuksia.

2 Nykytila

Itujen alkutuotantopaikkojen hyväksyntä

Alkutuotantopaikalla harjoitettavalla toiminnalla tarkoitetaan alkutuotantoa siten kuin se on määritelty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 178/2002 elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviraston perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä (yleinen elintarvikeasetus) eli esimerkiksi elintarvikekasvien viljelyä, eläinten kasvatusta lihan- ja maidontuotantoa varten, kalastusta, metsästystä ja eläinten lypsämistä. Alkutuotantopaikalla harjoitettavaksi toiminnaksi katsotaan lisäksi elintarvikehygieniasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 852/2004 (yleinen elintarvikehygieniasetus) liitteessä I kuvattu alkutuotantoon liittyvä toiminta. Tällä tarkoitetaan alkutuotannon toimijan harjoittamaa alkutuotannon tuotteiden sellaista käsittelyä, joka ei merkittävästi muuta tuotteiden luonnetta, kuten alkutuotantopaikalla tapahtuva tuotteiden lajittelu ja varastointi sekä eräin rajoituksin tuotteiden kuljetus pois alkutuotantopaikalta seuraavalle elintarvikeketjun toimijalle.

Alkutuotantopaikoista ilmoittamisesta säädetään elintarvikelain (23/2006) 22 §:ssä. Säännöksen mukaan elintarvikealan toimijan on ilmoitettava kunnan valvontaviranomaiselle alkutuotantopaikasta ja siellä harjoitettavasta alkutuotannosta. Ilmoitusvelvollisuutta ei ole ollut kasvien ja sienten alkutuotannon osalta yksityisillä henkilöillä tai toimin-

nalla, jota ei voi pitää elinkeinon harjoittamisena. Itujen tuottaminen on Suomessa katsottu elintarvikehuoneistotoiminnaksi, josta on tehtävä lain 13 §:n mukainen elintarvikehuoneiston ilmoitus. Jos ravintolassa on kasvatettu ituja tarjoiltavaksi asiakkaille, kasvatusta on sisällytynyt ravintolan tekemään 13 §:n mukaiseen ilmoitukseen.

Touko- ja kesäkuussa 2011 Euroopan unionissa tapahtuneiden shigatoksiinia tuottavan *Escherichia coli* -bakteerin aiheuttamien sairastumisien todennäköisimmäksi lähteeksi todettiin idut. Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen (EFSA) antoi lausunnon mainitun bakteerin ja muiden siemenissä ja idätetyissä siemenissä olevien tautia aiheuttavien bakteerien aiheuttamasta riskistä. Lausunnossaan EFSA totesi, että kuivien siementen saastuminen tautia aiheuttavilla bakteereilla on ituihin liittyvien sairastumisten todennäköisin syy. Lausunnossa todettiin lisäksi, että idätyksen aikana vallitsevan suuren kosteuden ja otollisen lämpötilan ansiosta kuivissa siemenissä olevat taudinaihuttajat pystyvät lisääntymään idätyksen aikana ja aiheuttamaan siten vaaran kansanterveydelle.

Kansanterveyden suojelemiseksi unionissa ja ottaen huomioon mainittu EFSA:n lausunto on annettu komission asetus (EU) N:o 210/2013 iduntuotantolaitosten hyväksymisestä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 852/2004 mukaisesti. Asetus tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2013.

Asetuksessa edellytetään, että iduntuotantolaitokset hyväksytään yleisen elintarvikehygieniasetuksen mukaisesti. Tällaisilla hyväksymisillä, jotka myönnetään vähintään yhden paikan päällä suoritetun tarkastuksen jälkeen, varmistettaisiin, että kyseisissä laitoksissa noudatetaan soveltuvia hygieniasääntöjä, jotka takaavat ihmisten terveyden korkeatasoisen suojan. Tällaisten laitosten hyväksynnän edellytyksenä pitäisi olla, että ne noudattavat vaatimuksia, joilla varmistetaan, että saastumisen mahdollisuus itujen tuotantotiloissa pienenee. Vaatimukset on kuvattu asetuksessa

Elintarvikkeiden kansalliset laatujärjestelmät

Vapaaehtoiset elintarvikkeiden vastuullisuus- ja jäljitettävyydjärjestelmät ovat olleet jo pitkään tavoitteena valtionhallinnon ylimmissä ruokaan liittyvissä strategioissa. Elintarvikkeiden jäljitettävyyden parantaminen ja elintarvikeketjun avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisääminen on asetettu tavoitteeksi myös hallitusohjelmassa. Maa- ja metsätalousministeriö on rahoittanut 2000-luvulla kehitys- ja selvitystyötä vastuullisesti toimivan, läpinäkyvän ja jäljitettävän tuotantoketjun todentamiseksi, joka tähtää järjestelmien rakentamiseen.

Järjestelmien tarkoituksena voi olla tuotteen tai tuotantoprosessin yhteiskunnallisesti merkittävien ominaispiirteiden korostaminen tai tiettyjen määriteltyjen vaatimusten täyttämisen varmistaminen. Lisäksi järjestelmillä voidaan varmistaa, että tuotteet täyttävät niille lainsäädännössä asetetut turvallisuusvaatimukset

Euroopan unionin tavoitteena on edistää vastuullista tuotantoa paitsi yhteisen lainsäädännön myös markkinoiden avulla. Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1698/2005 Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen (*maaseudun kehittämisasetus*) 32 artiklassa edellytetään, että kansallinen laatujärjestelmä on jäsenvaltiossa hyväksytty. Jäsenvaltion tekemä hyväksyntä vaatii taakseen säädöksen, eikä kansallisesta lainsäädännöstä ei tällä hetkellä tällaista löydy.

Järjestelmän hyväksyntä tulisi perustua komission asetuksen (EY) N:o 1974/2006 Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1698/2005 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä (*maaseudun kehittämisasetuksen soveltamisasetus*) 22 artiklaan. Artiklan 2 kohta sisältää tukikelpoisuusperusteet, jotka kansallisen laatujärjestelmän on täytettävä jotta sille voidaan hakea tukea maaseudun kehittämisasetuksen 32 artiklan mukaisesti. Viranomaisen myöntäisi kansallisen laatujärjestelmän hyväksynnän näiden vaatimusten täyttymisen perusteella.

Komission tiedonannossa EU:n suuntaviivat maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden vapaaehtoisia sertifiointiohjelmia koskevista parhaista käytännöistä (2010/C 341/04) kuvataan suuntaviivat jotka asettavat laatujärjestelmälle edellä mainittuja tukikelpoisuusperusteita tiukempia vaatimuksia. Suuntaviivat on tarkoitettu lähinnä ohjelmien kehittäjille ja toimijoille ja toimivat suosituksena laatuohjelman sisällölle. Laatuohjelmien olisi suositeltavaa noudattaa edellä mainitun asetuksen 22 artiklan lisäksi näitä suuntaviivoja.

Maaseudun kehittämisasetuksen soveltamisasetuksen 22 artiklan 2 kohdan mukaiset vaatimukset ovat seuraavat:

a) Tällaisissa järjestelmissä valmistettavien lopputuotteiden erityisyyden on johdettava viljelymenetelmiä koskevista yksityiskohtaisista velvoitteista, joiden avulla voidaan taata:

- erityispiirteet, myös tuotantoprosessi, tai
- kansanterveyden, eläinten ja kasvien terveyden, eläinten hyvinvoinnin tai ympäristönsuojelun kannalta huomattavasti laadukkaampi lopputuote kuin mitä kaupallista hyödykettä koskevassa standardissa vaaditaan.

b) Järjestelmiin on sisällyttävä sitovat tuote-eritelmät, joiden noudattamista valvoo riippumaton tarkastuselin.

c) Kaikki tuottajat voivat osallistua järjestelmiin.

d) Järjestelmien on oltava avoimia, ja niillä on varmistettava tuotteiden täydellinen jäljitettävyyys.

e) Järjestelmissä on otettava huomioon nykyiset ja ennakoitavat markkinamahdollisuudet.

Järjestelmän puitteissa tehtäville tiedotus- tai menekinedistämishankkeille taikka laatujärjestelmän kehittämiseksi voi hakea rahoitusta joko neuvoston asetuksen (EY) N:o 3/2008 maataloustuotteita koskevista tiedotus- ja menekinedistämistoimista sisämarkkinoilla ja kolmansissa maissa ja komission asetuksen (EY) N:o 501/2008 maataloustuotteita koskevista tiedotus- ja menekinedistämistoimista sisämarkkinoilla ja kolmansissa maissa annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 3/2008 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä tai maaseudun kehittä-

tämisasetuksen ja sen soveltamisasetuksen nojalla.

Sianlihan tuottajat ovat kuvanneet olemassa olevan järjestelmänsä laatukäsikirjan muotoon ja ovat aloittaneet ulkopuolisen tahon auditoinnit keväällä 2013. Hyväksynnän myöntävästä viranomaisesta ja myöntämisprosessista tulisi säätää, jotta tuottajat voisivat hakea kansallisen laatujärjestelmän hyväksyntää. Hyväksynnän jälkeen laatujärjestelmälle voisi hakea EU-menekinedistämisen rahoitusta. Tulevaisuudessa myös muut maataloustuotannon alat, kuten kasvituotantoala sekä broilerin ja naudanlihan tuotannonalat voivat olla kiinnostuneita luomaan omia laatujärjestelmiään. Pisimmällä työssä ollaan tällä hetkellä sianlihaketjun lisäksi kasvisketjussa. Järjestelmän hyväksymisprosessin ja muiden lainsäädäntöön tehtävien säännösten tulisi olla riittävän yleisluonteisia, jotta ne soveltuvat myös muille maataloustuotteille.

Kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jäljitettävyys

Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1224/2009 yhteisön valvontajärjestelmästä, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattaminen, asetusten (EY) N:o 847/96, (EY) N:o 2371/2002, (EY) N:o 811/2004, (EY) N:o 768/2005, (EY) N:o 2115/2005, (EY) N:o 2166/2005, (EY) N:o 388/2006, (EY) N:o 509/2007, (EY) N:o 676/2007, (EY) N:o 1098/2007, (EY) N:o 1300/2008 ja (EY) N:o 1342/2008 muuttamisesta sekä asetusten (ETY) N:o 2847/93, (EY) N:o 1627/94 ja (EY) N:o 1966/2006 kumoamisesta (kalastuspolitiikan valvontasetus) 58 artiklan mukaan kaikkien kalastus- ja vesiviljelytuotteiden erien on oltava jäljitettävissä kaikissa tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa alkaen pyynti- ja keruuvaiheesta aina vähittäismyyntiin saakka. Tässä yhteydessä kalastus- ja vesiviljelytuotteilla tarkoitetaan mitä tahansa tuotetta, joka kuuluu tariffi- ja tilastonimikkeistöstä ja yhteisestä tullitariffista 23 päivänä heinäkuuta 1987 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2658/87 käyttöön otetun yhdistetyn nimikkeistön 3. ryhmään ja tariffinimikkeisiin 1604 ja 1605. Tarkempia sääntöjä valvonnasta annetaan komission täytäntöönpanoasetuk-

sella (EU) N:o 404/2011 yhteisön valvontajärjestelmästä, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattaminen, annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1224/2009 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä (*kalastuspolitiikan valvonnan soveltamisasetus*). Jäljitettävyyssäännökset ovat olleet voimassa 1.1.2012 alkaen.

Erää koskevan tiedon on oltava saatavilla kaikissa tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa siten, että jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat tutustua niihin milloin tahansa. Toimijoilla on oltava järjestelmät ja menetelmät, jolla ne pystyvät yksilöimään ne toimijat, joilta he ovat saaneet tuotteet ja ne, joille he ovat toimittaneet tuotteet, loppukulluttajaa lukuun ottamatta.

Vaatusmerkitä tiedot erään koodin, viivakoodin tai elektronisen sirun kaltaisten tunnistamisvälineiden tai vastaavan laitteen avulla taikka käyttäen merkintäjärjestelmää on tullut voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013 monivuotisen ohjelman alaisiin kalastustuotteisiin, ja tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015 muiden kalastus- ja vesiviljelytuotteiden osalta.

Elinkeino- liikenne ja ympäristökeskukset valvovat yleisesti unionin yhteisen kalastuspolitiikan säännösten noudattamista. Käytännössä niiden suorittama jäljitettävyyssäännösten noudattamisen valvonta kohdistuu vain saaliin purkamisen yhteyteen. Jäljitettävyyssäännösten noudattamista tulee kuitenkin valvoa läpi koko ketjun kalastajilta ja vesiviljelijöiltä vähittäiskauppaan asti. Tällä hetkellä Elintarviketurvallisuusvirasto, aluehallintovirasto ja kuntien elintarvikevalvontaviranomaiset hoitavat kalastus- ja vesiviljelytuotteiden elintarvikelainsäädännön mukaista valvontaa ja jäljitettävyyden valvontaa elintarvikeketjussa.

Valvontaresurssien mahdollisimman tehokkaan käytön varmistamiseksi elintarvikelainsäädännön valvontaa suorittavat viranomaiset voisivat hoitaa yhteisen kalastuspolitiikan säännösten mukaisen jäljitettävyyden valvonnan samalla, kun ne valvovat elintarvikelainsäädännön mukaista jäljitettävyyttä, alkutuotantoa ja elintarvikehuoneistoja.

Kalastustuotteiden perkaaminen

EU-lainsäädännön mukaan kalastustuotteiden perkaaminen kalastusaluksella katsotaan alkutuotantoon liittyväksi toiminnaksi. Sen sijaan maissa tapahtuva perkaaminen ei ole enää alkutuotantoon liittyvää toimintaa, vaan vaatii tilat, jotka on hyväksytty laitokseksi.

Suomi ehdotti vuonna 2009 EU-lainsäädäntöön muutosta, että heti pienimuotoisen rannikkokalastuksen jälkeen maissa tapahtuva perkaaminen kalastajan toimesta voitaisiin katsoa alkutuotantoon liittyväksi toiminnaksi. Pienimuotoista rannikkokalastusta harjoitetaan alle 12 metrin pituisilla aluksilla. Suomen ehdotus ei kuitenkaan saanut muiden jäsenvaltioiden tukea eikä se edennyt käsittelyssä. Komissio kuitenkin esitti mahdollisuutta hakea kansallista poikkeusta EU:n hygienialainsäädäntöön. Poikkeuksen saaminen vaatisi muiden jäsenvaltioiden ja komission hyväksynnän, joten sen saamisesta ei ole täyttä varmuutta.

Suomi hakee kansallista poikkeusta, jotta sekä sisävesikalastuksen että pienimuotoisen rannikkokalastuksen jälkeen tapahtuva välitön kalan teurastus, verenlasku, pään poistaminen, evien ja sisälmysten poistaminen, jäähdyttäminen ja kääriminen maissa kalastajan toimesta voitaisiin katsoa alkutuotannoksi. Samalla haetaan kansallista poikkeusta, että heti kalastuksen jälkeen tapahtuva kalan teurastus, verenlasku, pään poistaminen, evien ja sisälmysten poistaminen, jäähdyttäminen ja kääriminen jäällä kalastajan toimesta voitaisiin katsoa alkutuotannoksi.

Toimintaan sovellettaisiin niitä vaatimuksia, joita sovelletaan kalastusaluksella tapahtuvaan perkaamiseen. Vaatimuksista säädetäisiin maa- ja metsätalousministeriön elintarvikkeiden alkutuotannon elintarvikehygieniasta antamassa asetuksessa (1368/2011). Perkaamispaikalta ei siis vaadittaisi laitoshyväksyntää.

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta edellytti kansallisen poikkeuksen hakemista aiemmassa mietinnössään elintarvikelain muuttamisesta (MmVM 32/2010 vp). Valiokunta totesi mietinnössään, että kalojen käsittelystä ennen niiden käyttöä teollisuuden raaka-aineena tai myynnistä kuluttajille on säädetty EU-lainsäädännössä, joka on val-

misteltu suurten kalastusmaiden valtamerikalastuksen saaliiden käsittelyn näkökulmasta. Suomen olisi välttämätöntä hakea kansallista poikkeusta komissiolta EU-lainsäädännön soveltamiseen, koska pienimuotoinen rannikko- ja sisävesikalastus sekä talvikalastus ja niiden saaliiden käsittely poikkeavat täysin EU:n muusta kalastuksesta. Kalastuselinkeino edustavista järjestöistä Suomen Ammattikalastajaliitto ry (SAKL) ja Suomen Sisävesiammattikalastajat ry (SSAK) haluaisivat myös saattaa kansallisen poikkeuksen voimaan.

Suomessa on 562 ammattikalastajaa (tilanne vuoden 2013 alussa), joista arvion mukaan noin 350-400 harjoittaa pienimuotoista rannikkokalastusta. Lisäksi pienimuotoista rannikkokalastusta harjoittaa arvion mukaan noin 1350 sivutoimista tai osa-aikaista kalastajaa. Sisävesiammattikalastajia on noin 290. Merikalastusaluksia on rekisteröity 3338 (tilanne 1.1.2012), joista 3264:ää käytetään pienimuotoiseen rannikkokalastukseen. Sisävesikalastusalusten rekisteröinti on vapaaehtoista.

Pienimuotoisessa rannikkokalastuksessa ja sisävesikalastuksessa saaliit ovat yleensä pieniä, muutamia kymmeniä kiloja, ja kalat tuodaan nopeasti maihin. Alukset ovat pieniä, yleensä alle 10-metrisiä, ja miehistönä on yleensä vain 1-2 kalastajaa. Hygienian ja työturvallisuuden kannalta olisi tarkoitukseenmukaista, jos kalastajat voisivat perata saaliinsa maissa osana alkutuotantoa sen sijaan, että kalat perataan aluksessa, välillä ankarissakin sääolosuhteissa. Lihateollisuuden tutkimuslaitoksen (LTK) selvityksen mukaan maissa heti kalastuksen jälkeen perattujen kalojen hygieeninen laatu oli hyvä ja verrattavissa aluksella ja laitoksessa perattujen kalojen hygieeniseen laatuun. Talvikautena vesien ollessa jäässä kalastetaan jään päältä, eikä aluksia voida luonnollisesti tällöin käyttää. Kalastajan tulisi voida perata kalat heti kalastuksen jälkeen jäällä.

Lihantarkastus

Elintarvikelain 43 §:n 1 momentissa viitataan ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan järjestämistä koskevista erityissäädännöistä annetun

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 854/2004 (*eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetus*) 5 artiklaan. Artiklassa säädetään lähinnä lihantarkastuksesta ja tarkastuseläinlääkärin suorittamasta lihantarkastuksen valvonnasta.

Asetuksen 4 artiklassa puolestaan säädetään laitosten hygieniavalvonnasta. Mainitun artiklan 7 kohdan mukaan tarkastuseläinlääkärin on suoritettava osa artiklan mukaisista toiminnan tarkastamistehtävistä teurastamoissa, leikkaamoissa ja riistan käsittelylaitoksissa. Virkaeläinlääkärin suorittamista toiminnan tarkastamistehtävistä säädetään myös asetuksen liitteen I jakson I luvussa I.

Viittaaminen 5 artiklaan ilman viittausta 4 artiklaan on muodostunut ongelmalliseksi kun pienteurastamoiden valvonta siirrettiin Elintarviketurvallisuusvirastolle. Eläinlääkintähuoltolain (353/2011) 15 §:n 2 momentti muutettiin siten, että Elintarviketurvallisuusvirasto voi tehdä kunnan kanssa sopimuksen lihantarkastuksen ja siihen liittyvän valvonnan hoitamisesta. Viittauksen puuttumisesta johtuen Elintarviketurvallisuusvirasto ei voisi hankkia 4 artiklan mukaista laitosten valvontaa kunnalta. Valvontatehtävistä tehtävä sopimus kattaisi vain osan tarvittavasta valvonnasta ja Elintarviketurvallisuusvirasto joutuisi tekemästään sopimuksesta huolimatta suorittamaan osan tarvittavista valvontatehtävistä itse. Tilanne on valvontaresurssien käytön kannalta epätydyttävä.

Aluehallintoviraston elintarvikevalvonnan arviointi poroteurastamoissa

Elintarvikelain 30 §:ssä säädetään Elintarviketurvallisuusviraston tehtäviä elintarvikevalvonnan keskusviranomaisena. Pykälän mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto suunnittelee, ohjaa, kehittää ja suorittaa valtakunnallisesti elintarvikevalvontaa siten kuin laissa säädetään. Pykälässä luetellaan tämän lisäksi myös yksittäisiä tehtäviä. Pykälän 9 kohdan mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto arvioi aluehallintoviraston järjestämää poron lihantarkastusta ja siihen liittyvää valvontaa. Lain 43 §:ssä säädetään lihantarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta. Pykälän 2 momentin mukaan aluehallintovirasto tarkastaa lihan poroteurastamossa. Sään-

nös ei yksilöi minkä eläimen lihasta on kyse. Lain 6 §:n 22 kohdan mukaan poroteurastamossa voidaan teurastaa porojen lisäksi myös pieniä määriä muihin eläinlajeihin kuuluvia eläimiä. Pykälä on nyky muodossaan epäselvä. Koska poroteurastamoissa teurastetaan muitakin eläimiä, tulisi Elintarviketurvallisuusviraston arvioida myös muuta poroteurastamossa tapahtuvaa lihantarkastusta. Muutos on lähinnä tekninen.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Itujen alkutuotantopaikkojen hyväksyntä

Elintarvikelakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että itujen alkutuotantopaikoille tulee hakea yleisen elintarvikehygieniasetuksen 6 artiklan mukainen hyväksyntä. EULainsäädäntö määrittelee 1 päivänä heinäkuuta voimaan tulevassa asetuksessa itujen tuotannon alkutuotannoksi. Lakiin lisättävässä uudessa 22 a §:ssä olisi säännös ituja kasvatavien alkutuotantopaikkojen hyväksymisen hakemisvelvollisuudesta.

Pääsäännön mukaan alkutuotantopaikalle, jossa harjoitetaan itujen kasvatusta, olisi haettava hyväksyntä. Pääsäännöstä myönnettäisiin poikkeuksia vähäiselle toiminnalle sekä vähittäismyyntipaikoille, jotka tarjoilevat tai muuten luovuttavat asiakkaille kasvatettuihin ituja. Poikkeukset perustuvat yleisen elintarvikehygieniasetuksen 1 artiklan 2 c alakohtaan.

Hyväksyntää ei tarvitsisi hakea, jos on kyse vähäisestä tuotannosta, joka luovutetaan suoraan kuluttajalle tai paikalliseen vähittäismyyntiin. Vähäisyyden määrittämiseen käytettäisiin eräistä elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäisistä toiminnoista annetun valtioneuvoston asetuksen (1258/2011) 2 ja 3 §:ssä mainittuja kilorajoja. Tuotannosta tulisi tällöin tehdä 22 §:n 1 momentin mukainen ilmoitus.

Hyväksyntää ei tarvitsisi myöskään hakea, jos tuotanto tapahtuu saman toimijan ravintolassa tai muussa vähittäismyyntipaikassa, josta on tehty 13 §:n mukainen elintarvikehuoneistoilmoitus. Itujen alkutuotannosta ei tällöin tarvitsisi myöskään tehdä erillistä ilmoitusta. Samalla huomioitaisiin tarve kas-

vattaa vähittäismyyntipaikassa muitakin kasvi- ja sienikunnan tuotteita elintarvikkeeksi.

Jos toimija on yksityinen henkilö tai toimintaa ei voida pitää elinkeinon harjoittamisena, ei itujen, kuten ei muidenkaan kasvien ja sienten kasvatukselle tarvitsisi hakea hyväksyntää tai tehdä siitä ilmoitusta.

Elintarvikkeiden kansalliset laatujärjestelmät

Elintarvikelakiin lisättäisiin uusi luku koskien elintarvikkeiden vapaaehtoisia laatujärjestelmiä. Uuteen 6 a lukuun lisättäisiin säännökset viranomaisesta, joka antaa kansallisen laatujärjestelmän hyväksynnän sekä sen myöntämisprosessista.

Kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jäljitettävyys

Elintarvikelain 17 §:ään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jäljitettävydestä. Momentin mukaan toimijoiden tulisi huolehtia kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jäljitettävydestä, niin kuin kalastuspolitiikan valvonta-asetuksessa ja kalastuspolitiikan valvonnan soveltamisasetuksessa säädetään. Lain 34 §:ään lisättäisiin uusi 7 momentti, jonka mukaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset valvoisivat velvoitteen noudattamista kalastusalusten saaliiden purkamisen yhteydessä. Muilta osin valvovia viranomaisia olisivat Elintarviketurvallisuusvirasto, aluehallintovirasto sekä kuntien elintarvikevalvontaviranomaiset.

Pykälässä mainitut EU-säädökset sisältävät viittaukset voimassa olevan lain 3 §:n 4 momentissa mainittuun komission asetukseen 2065/2001. Säännöksen noudattamista valvovat viranomaiset kuvattaisiin uudessa pykälässä. Lain 3 §:n 4 momentti poistettaisiin.

Lain 52 §:ssä säädetty valvontaviranomaisen ilmoitusvelvollisuus laajennettaisiin koskemaan jäljitettävyden valvontaa. Pykälään lisättäisiin velvollisuus ilmoittaa aluehallintovirastolle ja Elintarviketurvallisuusvirastolle sekä kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle elintarvikkeen valvonnan yhteydessä esiin tulleista seikoista, jotka voivat vaikuttaa elintarvikkeen jäljitettävyteen.

Kalastustuotteiden perkaaminen

Elintarvikelain 22 §:ään lisättäisiin eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 10 artiklan kansallisia mukautuksia soveltavaa toimintaa koskeva asetuksenantovaltuus. Valtuuden avulla valtioneuvoston eräistä elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäisistä toiminnoista antamalla asetuksella 1258/2011 voitaisiin ottaa käyttöön kansallinen poikkeus, jolla pienimuotoinen kalan perkaaminen maissa ja jäällä katsottaisiin alkutuotannoksi. Koska kansallista poikkeusta ei ole tätä esitystä laadittaessa vielä saatu, jätettäisiin kalastustuotteiden perkaamista koskevan kohdan voimaantulo valtioneuvoston asetuksella säädettäväksi.

Lihantarkastus

Lihantarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta säädetään eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetuksen 4 ja 5 artiklassa. Elintarvikelain 43 §:n 1 momentissa viitataan vain asetuksen 5 artiklaan. Pykälään lisättäisiin puuttuva viittaus 4 artiklaan.

Aluehallintoviraston elintarvikevalvonnan arviointi proteurastamoissa

Elintarvikelain 30 §:n 9 kohtaa muutettaisiin siten, että Elintarviketurvallisuusvirasto arvioisi aluehallintoviraston järjestämää lihantarkastusta myös muiden eläinlajien kuin poron lihan osalta.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Yleiset vaikutukset

Kyseessä on itujen alkutuotannon ja elintarvikkeiden osalta EU:n lainsäädännön kansallisesta täytäntöönpanosta, jossa jäsenvaltion harkintavalta jää suhteellisen pieneksi.

Itujen alkutuotanto on Suomessa katsottu tähän saakka elintarvikelain 13 §:n nojalla ilmoitettavaksi toiminnaksi. Alkutuotantopaikkojen hyväksyntä velvoittaa ituja kasvatava alkutuotantopaikan hakemaan hyväksyntää aiemman ilmoitusmenettelyn sijaan. Velvoite koskee kuitenkin pienille toimijoille annettujen helpotusten vuoksi vain muuta-

maa toimijaa. Lisäksi siirtymäsäännöksen mukaan ennen lain voimaantuloa ilmoitetut toimijat voisivat jatkaa toimintaansa ilman erillistä ilmoitusta tai hyväksyntää. Hyväksyntävelvoitteella olisi tällöin vaikutusta vain lain voimaantulon jälkeen toiminnan aloittaville uusille toimijoille.

4.2 Taloudelliset vaikutukset

Elintarvikkeiden kansallisen laatujärjestelmän hyväksyminen mahdollistaa menekinedistämistuen hakemisen Euroopan unionista. Se mahdollistaa myös tuotteen markkinointia kuluttajalle laatutuotteena, millä oletetaan olevan positiivinen vaikutus laatujärjestelmän piirissä olevien tuotteiden kysyntään. Sianlihan tuotannon kannattavuus on ollut heikko viime vuosina.

Kalastustuotteiden perkaamista koskevan kansallisen poikkeuksen saaminen helpottaisi pienimuotoista rannikkokalastusta ja sisävesikalastusta harjoittavien kalastajien ammatinharjoittamista. Elintarvikelainsäädännön mukaan kalastajat saavat toimittaa kalastustuotteita alkutuotannon tuotteina rajoituksetta laitoksiin, kauppoihin ja ravintoloihin. Tällä hetkellä alkutuotannon tuotteeksi katsotaan aluksella perattu kala tai perkaamaton kala. Moni kauppa tai ravintola ottaisi vastaan kalastajilta mieluummin perattua kalaa. Jos alkutuotannoksi katsottaisiin myös perkaaminen maissa tai jäällä heti kalastuksen jälkeen, kalastajien suoraan kauppoihin ja ravintoloihin toimittaman kalan määrän voisi ennakoida lisääntyvän, mikä takaisi kuluttajille entistä tuoreempaa kalaa ja pienimuotoisen kalastuselinkeinoon taloudellisen aseman parantumista.

4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Lain 22 a §:n hyväksyntävelvoite synnyttää viranomaisille uusia tehtäviä toimintansa aloittavien uusien ituja kasvattavien alkutuotantopaikkojen hyväksymishakemusten käsittelyssä. Elintarvikehuoneistoiksi aiemmin ilmoitettuja ituja kasvattavia alkutuotantopaikkoja on tällä hetkellä Suomessa seitsemän. Aiemmin ilmoitetuilta elintarvikehuoneistoilta ei edellytetä uutta hakemusta tai

ilmoitusta, mutta valvontaviranomaisen on todettava, että toiminnassa olevat iduntuotantopaikat täyttävät Euroopan unionin lainsäädännön vaatimukset. Tämä hoidetaan osana rutiinivalvontaa, eikä viranomaisten lisäresursseille ole tarvetta.

Uuden 6 a luvussa kuvatut tehtävät ovat uusia viranomaistehtäviä. Niistä ei kuitenkaan aiheudu lisätarpeita henkilöstöresursseihin. Laatujärjestelmä perustuu ulkopuolisen kolmannen osapuolen auditointiin, eikä viranomaisen valvontaa vaadita. Viranomaisen tehtäväksi jää ainoastaan tarkistaa hakemuksen asianmukaisuus EU-lainsäädännön kannalta. Tehtävän arvioidaan vaativan muutamien päivien työtä vuodessa. Elintarvike- ja turvallisuusvirasto on katsonut, että hyväksymiseen liittyvät valvontatehtävät edellyttäisivät kahden henkilötyövuoden panoksen. Työmäärää arvioitaessa tulisi kuitenkin huomioida, ettei viranomaisen tehtävänä ole valvoa laatujärjestelmän omien sääntöjen toteutumista. Lisäksi väärinkäytökset laatujärjestelmässä ovat epäsuotuisia koko toimialalle, voidaan arvioida, että ala itse pystyy ehkäisemään epäkohtien syntyminen eikä erityistä viranomaisvalvontatarvetta siten ole.

Elintarvikelain 17 a §:n vaatimukset synnyttävät viranomaiselle käytännössä uusia tehtäviä kalastustuotteiden jäljitettävyyden valvonnan osalta. Kunnan elintarvikevalvontaviranomaiset valvovat kuitenkin kalastustuotteita alkutuotannossa, laitoksissa ja vähittäiskaupassa elintarvikehygienian ja elintarvikelainsäädännön mukaisen jäljitettävyyden kannalta, eikä tehtävien lisäyksen arvioida olevan suuri. Säännös sitä vastoin vähentää kahdenkertaisen valvonnan tarvetta, kun sama viranomainen voi yhdellä valvontakäynnillä tarkastaa myös jäljitettävyyssäännösten noudattamisen.

Esitetyt viranomaiselle säädettävät uudet tehtävät voidaan hoitaa valtiontaloudessa päätettyjen menokehysten ja hyväksytyt valtion talousarvion puitteissa.

5 Asian valmistelu

Esitystä on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä yhteistyössä Elintarviketurvallisuusviraston ja Maaseutuviraston kanssa.

Sianlihaketju on edennyt vuoden 2012 aikana laatujärjestelmän valmistelussa vaiheeseen, jossa se on jättämässä hakemusta kansalliseksi laatujärjestelmäksi. Menekinedistämistuen hakemisen määräajoista johtuen kansallinen lainsäädäntö laatujärjestelmän hyväksymiseksi tulisi saada voimaan mahdollisimman pian. Tästä, sekä ituja koskevan EU-lainsäädännön voimaantulosta johtuen asiaa on valmisteltu kiireellisenä, eikä muun muassa oikeusministeriön suositusta lausuntoaikojen pituudesta voitu noudattaa täysimääräisenä.

Lausuntoja pyydettiin seuraavilta tahoilta: maa- ja metsätalousministeriö, osastot ja erillisyksiköt, oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, aluehallintovirastot, Elintarviketurvallisuusvirasto, Maaseutuvirasto, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Einetär, Elintarviketeollisuusliitto, Eläinlääkärihygienikkojen yhdistys ry, Eläintautien torjuntayhdistys ETT ry, Holmback Johan Mikael, Itutehdas Oy, Jumisen Itu ja Marja, Kalatalouden Keskusliitto, Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry, Käännän Itu ja Elo Oy, Lounasitu Oy, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, Paliskuntain yhdistys, Päivittäistavara- ja kauppa ry PTY, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (RKTL), Ruoka-Suomi teemaryhmä, Suomen Ammattikalas-

tajaliitto SAKL, Suomen Eläinlääkäriliitto ry, Suomen Elintarviketyöläisten liitto SEL ry, Suomen Kalankasvattajaliitto, Suomen Kalakauppiasliitto, Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto ry, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen Sisävesiammattikalastajat SSAK, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, Tuotantotieteiden tutkimuskeskus ry, Vitalgreen Oy sekä Ympäristö- ja terveysalan tekniset ry.

Esitettyjä muutoksia ja lisäyksiä kannatettiin laajasti. Itujen alkutuotantopaikkojen hyväksymismenettelyä pidettiin perusteltuna, eikä sen nähty lisäävän hallinnollista taakkaa toimijoille eikä viranomaisille. Hyväksymishakemukselta vaadittavista tiedoista toivottiin säädettävän. Hakemusmenettelystä tullaan säätämään alemmanasteisissa säädöksissä. Elintarvikkeiden laatujärjestelmiä pidettiin tarpeellisina. Hyväksynnän luonteesta ja suhteesta laatujärjestelmän sääntöihin oli jonkin verran epäselvyyttä. Kalastus ja vesiviljelytuotteiden jäljitettävyyden valvontaa pidettiin hyvänä, eikä siitä nähty syntyvän lisäresurssien tarvetta viranomaisille. Viranomaisen ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuuden toivottiin lisäystä myös jäljitettävyyttä koskevien tietojen osalta. Asiasta tehtiin lisäys esitykseen. Kalastustuotteiden perkaamista pidettiin kannatettavana lisäyksenä. Sen yksityiskohtiin toivottiin tarkennuksia elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi ja mahdollisten väärinkäytösten varalta. Asiasta säädetään alemmanasteisissa säädöksissä. Perkaamista koskevan poikkeuksen voimaantulon säätämisestä esitettiin tehtäväksi tarkennuksia perusteluihin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

3 §. *Euroopan unionin lainsäädäntö.* Lain 3 §:n 1 momenttiin lisättäisiin uusi 20 kohta, jossa viitattaisiin kalastuspolitiikan valvontaa käsittelevään Euroopan unionin asetukseen. Pykälästä poistettaisiin 4 momentti, jonka sisältö tulee kuvatuksi 17 §:n 2 momentissa.

6 §. *Määritelmä.t* Lain 6 §:n ehdotetussa uudessa 30 kohdassa määriteltäisiin jäsenvaltion hyväksymä elintarvikkeiden laatujärjestelmä.

17 §. *Kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jäljitettävyys.* Ehdotetussa 17 §:n uudessa 2 momentissa viitataan elintarvikealan toimijan velvollisuuteen järjestää kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jäljitettävyys siten kuin kalastuspolitiikkaa koskevan Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään.

22 §. *Alkutuotantopaikan ilmoittaminen.* Pykälän 4 momentin muotoilua korjattaisiin johdonmukaisemmaksi siten, että ilmoituksen tekemisen kohde on alkutuotantopaikka alkutuotannon sijaan. Uutena asiana momenttiin lisättäisiin se, että ilmoitusvelvollisuutta ei olisi kasvien ja sienten alkutuotannolla, joka on osa saman toimijan 13 §:n mukaisesti ilmoitetun elintarvikehuoneiston toimintaa.

Pykälään lisättäisiin uusi 6 momentti, jonka mukaan valtioneuvosto antaisi tarkempia säännöksiä eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 10 artiklan mukaisia kansallisia mukautuksia soveltavasta toiminnasta. Momentin voimaantulosta säädetäisiin erikseen valtioneuvoston asetuksella, koska asiaa koskevaa kansallista poikkeusta ei ole vielä saatu. Poikkeuksen arvioitu saamisajankohta on kesäkuu 2013.

22 a §. *Itujen alkutuotantopaikan hyväksyminen.* Uudessa 22 a §:ssä säädetäisiin alkutuotannon toimijan velvollisuudesta hakea itujen alkutuotantopaikalle hyväksymistä kunnan valvontaviranomaiselta. Hyväksymisen edellytykset on määritelty Komission asetuksessa (EU) N:o 210/2013 iduntuotantolaitosten hyväksymisestä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 852/2004 mukaisesti. Hyväksyntää tulisi ha-

kea ennen toiminnan aloittamista tai sen olennaista muuttamista. Toiminnasta joka katsotaan elintarvikeeturvallisuusriskeiltään vähäiseksi, tulee hakemuksen sijaan tehdä 22 §:n 1 momentin mukainen ilmoitus. Riskien harkinnassa otettaisiin huomioon toiminnan luonne ja laajuus, kuten tuotteiden määrä, tuotteisiin sisältyvät mikrobiologiset tai kemialliset vaarat ja toiminnan toistuvuus tai satunnaisuus. Vähäriskisistä toiminnoista on säädetty tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 2 momentin mukaan hyväksyntää ei tarvitsisi hakea, jos toimija on yksityinen henkilö, toimintaa ei voida pitää elinkeinon harjoittamisena tai toiminta on osa saman toimijan lain 13 §:n mukaisesti ilmoitetun elintarvikehuoneiston toimintaa.

Pykälän 3 momentin mukaan alkutuotantopaikan hyväksymisestä on tehtävä päätös. Päätöksessä voi asettaa ehtoja terveysvaaran ehkäisemiseksi. Päätöksen tekemiselle on asetettu 60 vuorokauden määräaika, jonka kuluessa valvontaviranomaisen on ratkaistava asia.

Pykälän 4 momentin mukaan hakemukselta ja sen perusteella tehtävästä päätöksestä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

30 §. *Keskusviranomainen.* Pykälän 9 kohdasta poistettaisiin sana "poron", jolloin Elin-
tarvikeeturvallisuusvirasto arvioisi aluehallintoviraston järjestämää lihantarkastusta ja siihen liittyvää valvontaa muunkin lihan kuin poronlihan osalta.

34 §. *Muut valvontaviranomaiset.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uudeksi 5 kohdaksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset.

Pykälään lisättäisiin uusi 7 momentti, jossa säädetäisiin 17 §:n 2 momentissa säädettyjen velvoitteiden noudattamista valvovat viranomaiset. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset huolehtisivat valvonnasta kalastus-
alusten saaliiden purkamisen yhteydessä. Muilta osin velvoitteiden noudattamista valvoisivat elintarvikeeturvallisuusvirasto, aluehallintovirasto ja kunnat siten kuin tässä laissa säädetään.

43 §. *Lihantarkastus ja siihen liittyvä valvonta.* Lain 43 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta siitä, että lihantarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta säädetään myös eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetuksen 4 artiklassa.

52 §. *Valvontaviranomaisen ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuus.* Pykälän 1 momentissa säädettyyn valvontaviranomaisen velvollisuuteen ilmoittaa aluehallintovirastolle ja Elintarviketurvallisuusvirastolle valvonnassa esiin tulleista seikoista, joilla voi olla vaikutusta elintarvikkeiden turvallisuuteen, lisätäisiin valvonnassa esiin tulleet elintarvikkeen jäljitettävyyteen liittyvät seikat. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulisi ilmoittaa valvonnassa esiin tulleista jäljitettävyyteen liittyvistä seikoista myös kunnan elintarviketurvallisuusviranomaiselle.

6 a luku **Elintarvikkeiden kansalliset laatujärjestelmät**

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi elintarvikkeiden kansallisia laatujärjestelmiä koskeva 6 a luku.

54 a §. *Elintarvikkeiden kansallisen laatujärjestelmän hyväksyminen, hylkääminen ja peruuttaminen.* Uuden 54 a §:n 1 momentin mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto hyväksyisi hakemuksen elintarvikkeiden kansallisesta laatujärjestelmästä. Elintarviketurvallisuusvirasto hyväksyisi hakemuksen, jos se täyttäisi maaseudun kehittämisasetuksen soveltamisasetuksen 22 artiklan 2 kohdassa kuvatut vaatimukset tai hylkäisi sen, mikäli vaatimukset eivät täyty. Hyväksyntä ei koske laatujärjestelmän ohjelmaa, vaan kyse on sen todentamisesta, että laatujärjestelmä on hakemuksessa kuvattu vastaamaan mainitun artiklan vaatimuksia. Laatujärjestelmän toiminnan todentaminen sen omien sääntöjen mukaiseksi olisi lainsäädännön ylittävää toimintaa ja jäisi riippumattoman tahon tarkastettavaksi.

Pykälän 2 momentin mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto voisi peruuttaa jo hyväksytyt laatujärjestelmän hyväksymisen, jos maaseudun kehittämisasetuksen soveltamisasetuksen 22 artiklan 2 kohdan edellytykset eivät enää täyty.

Pykälän 3 momentin mukaan laatujärjestelmän hakemisesta, hyväksymisestä, hylkäämisestä ja peruuttamisesta voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

54 b §. *Raportointi ja tiedonanto.* Uuden 54 b §:n 1 momentin mukaan laatujärjestelmän tulisi olla riippumattoman tahon tarkastama. Riippumaton taho voi olla mikä tahansa ulkopuolinen auditointeja järjestävä taho. Suomessa on tällä hetkellä kolme yritystä (Det Norske Veritas, Inspecta ja Bureau Veritas), jotka tekevät ulkopuolisia elintarvikkealan auditointeja.

Pykälän 2 momentin mukaan laatujärjestelmän hakijan tulisi raportoida 1 momentin mukaisen tahon tarkastuksen tuloksista säännöllisesti Elintarviketurvallisuusvirastolle. Hakijan tulisi ilmoittaa myös, jos laatujärjestelmän säännöissä tai sisällössä tapahtuu muutoksia.

Pykälän 3 momentin mukaan hakijan tulee julkaista verkkosivuillaan tietoa laatujärjestelmästä. Hakijan tulee julkaista ainakin laatujärjestelmän ja sen sisällön kuvaus sekä järjestelmään osallistuvat tahot.

Pykälän 4 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä riippumattoman tahon suorittamasta tarkastuksesta, sen tulosten raportoinnista ja laatujärjestelmän tietojen julkaisemisesta.

Voimaantulo

Laki esitetään tulevaksi voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2013.

Kalan perkaamista koskeva lain 22 §:n 6 momentti ehdotetaan tulevaksi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana, kun asiaa koskeva poikkeus saadaan komissiolta.

Siirtymäsäännös

Pykälässä sallittaisiin lain 13 §:n nojalla ennen tämän lain voimaantuloa ilmoitettujen huoneistojen jatkaa toimintaansa 22 a §:n mukaisina alkutuotantopaikkoina ilman eri hyväksyntää tai ilmoitusta. Ilmoitetun huoneiston tulisi kuitenkin täyttää komission iduntuotantolaitosten hyväksymisestä Euroo-

pan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 852/2004 mukaisesti antaman asetuksen vaatimukset.

2 Voimaantulo

Laki esitetään tulevaksi voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2013.

3 Suhde perustuslakiin ja sääätämisyjärjestys

Suomen perustuslain (731/1999) 119 §:n mukaan viranomaisen tehtävien yleisistä perusteista on säädettävä lailla. Esityksessä säädetään viranomaiselle annettavista tehtävistä useassa pykälässä. Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksille annettaisiin tehtäväksi valvoa kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jäljitettävyyttä ehdotetussa 17 §:n 2 momentissa Kunnan valvontaviranomaiset saisivat ehdotetun 17 §:n 2 momentin mukaan hoidettavakseen jäljitettävyyden valvontaa sekä 22 a §:n mukaan tehtäväkseen myöntää alkutuotantopaikoille hyväksymisiä. Uudessa 6 a luvussa ehdotettaisiin, että Elintarviketurvallisuusvirasto toimii elintarvikkeiden kansallisen laatujärjestelmän hyväksyjäviranomaisena.

Perustuslain 80 §:ssä säädetään asetuksen antamisesta. Pykälän mukaan Tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Perustuslain esitöiden perusteella asetuksenantaja voidaan lailla valtuuttaa antamaan tarkempia säännöksiä yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvistä vähäisistä yksityiskohdista. Valtuuttavan lain olisi tällöin täytettävä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset. Lähtökohtana tulisi olla, että valtioneuvoston yleisistunto antaa ase-

tukset laajakantoisista ja periaatteellisesti tärkeistä sekä niistä muista asioista, joiden merkitys sitä vaatii. Ministeriöille voitaisiin osoittaa asetuksenantovaltaa teknisluonteisemmissa sekä yhteiskunnalliselta ja poliittiselta merkitykseltään vähäisemmissä asioissa.

Esityksessä säädetään asetuksenantovaltuudesta valtioneuvostolle sekä maa- ja metsätalousministeriölle. Ehdotetun 22 §:n 6 momentin sekä uuden 22 a §:n asetuksenantovaltuuteksiin lisättäisiin valtioneuvostolle valtuus antaa tarkempia säännöksiä alkutuotantoa koskevan hakemuksen tekemisestä sekä kalan perkaamiseen liittyvästä kansallisia mukautuksia soveltavasta toiminnasta. Ehdotettuun uuteen 6 a lukuun lisättäisiin maa- ja metsätalousministeriölle mahdollisuus antaa tarkempia säännöksiä elintarvikkeiden kansallisen laatujärjestelmän hakemisesta, hyväksymisestä ja peruuttamisesta sekä riippumattoman tahon tarkastuksesta, tarkastuksen tulosten raportoinnista ja laatujärjestelmää koskevien tietojen julkaisemisesta.

Ituja kasvattavalle alkutuotantopaikalle on ehdotuksen 22 a §:n mukaan haettava valvontaviranomaisen hyväksyntä. Ehdotettu sääntely vaikuttaa elinkeinon harjoittamisen oikeuteen. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 37/2005 todennut vastaavassa tilanteessa, että elintarvikehuoneiston hyväksyntämenettelylle on perustuslain 19 §:n 3 momentin ja 20 §:n 2 momentin kannalta hyväksyttävät väestön terveyden ja ympäristön terveellisyyden edistämiseen liittyvät syyt. Sääntely ei ole perustuslain 18 §:n 1 momentin kannalta ongelmallista.

Perustuslain 79 §:n 3 momentin perusteella laista tulee käydä ilmi, milloin se tulee voimaan. Erityisestä syystä voidaan säätää, että sen voimaantulosta säädetään asetuksella. Ehdotuksen 22 §:n 7 momentin ehdotetaan tulevan voimaan valtioneuvoston asetuksella, kun asiaa koskeva poikkeus saadaan komissiolta.

Laki

elintarvikelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti kumotaan elintarvikelain (23/2006) 3 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 352/2011, muutetaan 3 §:n 1 momentin 19 kohta, 6 §:n 28 ja 29 kohta, 17 ja 22 §, 30 §:n 9 kohta, 34 §:n 1 momentti, 43 §:n 1 momentti ja 52 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentin 19 kohta, 22 §, 30 §:n 9 kohta ja 43 §:n 1 momentti laissa 352/2011, 17 § osaksi laissa 989/2007 ja 52 §:n 1 momentti laissa 1495/2009 sekä

lisätään 3 §:n 1 momenttiin uusi 20 kohta, 6 §:ään uusi 30 kohta, lakiin uusi 22 a §, 34 §:ään uusi 7 momentti sekä lakiin uusi 6 a luku, sellaisena kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentti laissa 352/2011, 6 § osaksi laissa 1137/2008 ja 352/2011 ja 34 § osaksi laissa 1495/2009, seuraavasti:

3 §

Euroopan unionin lainsäädäntö

Tätä lakia sovelletaan myös seuraavien elintarvikkeita ja elintarvikevalvontaa koskevien Euroopan unionin säädösten ja niiden nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanoon siltä osin kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muualla laissa:

19) elintarvikelisiä aineiden, elintarvikeentsyymien ja elintarvikearomien yhtenäisestä hyväksymismenettelystä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1331/2008, jäljempänä *hyväksymismenettelyasetus*;

20) yhteisön valvontajärjestelmästä, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattaminen, asetusten (EY) N:o 847/96, (EY) N:o 2371/2002, (EY) N:o 811/2004, (EY) N:o 768/2005, (EY) N:o 2115/2005, (EY) N:o 2166/2005, (EY) N:o 388/2006, (EY) N:o 509/2007, (EY) N:o 676/2007, (EY) N:o 1098/2007, (EY) N:o 1300/2008 ja (EY) N:o 1342/2008 muuttamisesta sekä asetusten (ETY) N:o 2847/93, (EY) N:o 1627/94 ja (EY) N:o 1966/2006 kumoamisesta annettu neuvoston asetusta (EY) N:o 1224/2009 jäljempänä *kalastuspolitiikan valvonta-asetus*;

6 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

28) *zoonosien aiheuttajalla* mitä tahansa virusta, bakteeria, sientä, loista tai muuta biologista taudinaiheuttajaa, joka voi aiheuttaa zoonoosin;

29) *hygienialla* elintarvikehygieniaa siten kuin se on määritelty yleisen elintarvikehygieniasetuksen 2 artiklassa;

30) *elintarvikkeiden kansallisella laatujärjestelmällä* Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1698/2005 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetun komission asetuksen (EY) N:o 1974/2006 22 artiklassa tarkoitettua laatujärjestelmää.

17 §

Jäljitettävyyttä koskevat vaatimukset

Elintarvikealan toimijalla tulee olla yleisen elintarvikeasetuksen 18 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitetut tiedot elintarvikkeista ja elintarviketuotantoon käytettävistä eläimistä. Elintarvikealan toimijalla tulee myös olla järjestelmä, jonka avulla voidaan tämän lain tarkoituksen mukaisella riittävällä tarkkuu-

della yhdistää tiedot saapuneista ja lähteneistä eristä toisiinsa. Jäljitettävyyden varmistamiseksi tarvittavista pakkausmerkinnöistä ja tunnistetiedoista säädetään yleisen elintarvikeasetuksen 18 artiklan 4 kohdassa.

Elintarvikealan toimijan velvollisuudesta järjestää kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jäljitettävyys säädetään lisäksi kalastuspolitiikan valvonta-asetuksen 56 ja 58 artiklassa sekä, yhteisön valvontajärjestelmästä, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattaminen, annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1224/2009 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetun komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 404/2011 67 artiklassa. Elintarvikealan toimijan velvollisuudesta antaa kuluttajille tietoa kalastus- ja vesiviljelytuotteista säädetään täytäntöönpanoasetuksen 68 artiklassa. Tässä momentissa tarkoitettut kalastus- ja vesiviljelytuotteet on määritelty täytäntöönpanoasetuksen 66 artiklassa.

Tarkempia säännöksiä elintarvikkeiden jäljitettävyyydestä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

22 §

Alkutuotantopaikan ilmoittaminen

Elintarvikealan toimijan on ilmoitettava kunnan valvontaviranomaiselle alkutuotantopaikasta ja siellä harjoitettavasta alkutuotannosta. Alkutuotannoksi katsotaan yleisen elintarvikehygieniasetuksen liitteen I mukaisten toimintojen lisäksi elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäinen alkutuotannon tuotteiden luovutus tuottajalta suoraan kuluttajalle. Kunnan valvontaviranomaisen on ilmoitettava toimijalle saaneensa ilmoituksen alkutuotantopaikasta.

Alkutuotantopaikasta ilmoittaminen ei kuitenkaan ole tarpeen, jos kunnan valvontaviranomainen saa tiedon 1 momentissa tarkoitettua toiminnasta toiselta viranomaiselta. Kunnan valvontaviranomaisen on ilmoitettava toimijalle saaneensa tiedot alkutuotantopaikasta toiselta viranomaiselta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta ei tarvitse tehdä metsästyksestä, 1 momentissa tarkoitettua luonnonvaraisen riistan luo-

vutuksesta suoraan kuluttajalle eikä luonnonvaraisten kasvien ja sienten alkutuotannosta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta ei myöskään tarvitse tehdä kasvien ja sienten alkutuotantopaikasta, jos:

- 1) toimija on yksityinen henkilö;
- 2) toimintaa ei voida pitää elinkeinon harjoittamisena; tai
- 3) toiminta on osa saman toimijan 13 §:n mukaisesti ilmoitetun elintarvikehuoneiston toimintaa.

Tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettua ilmoituksen tekemisestä ja elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäisestä luovutuksesta sekä yleisen elintarvikehygieniasetuksen 1 artiklan 2 kohdan c alakohdan ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 1 artiklan 3 kohdan c alakohdan tarkoittamia toimintoja koskevista kansallisista järjestelyistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Tarkempia säännöksiä eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 10 artiklan mukaisia kansallisia mukautuksia soveltavasta toiminnasta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

22 a §

Alkutuotantopaikan hyväksyminen

Elintarvikealan toimijan, joka harjoittaa toimintaa, jolta yleisen elintarvikehygieniasetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan edellytetään hyväksymistä, on 22 §:n 1 momentista poiketen haettava kunnan valvontaviranomaiselta alkutuotantopaikan hyväksymistä ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muuttamista. Elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäisestä toiminnasta on kuitenkin hyväksymistä koskevan hakemuksen asemesta tehtävä 22 §:n 1 momentin mukainen ilmoitus.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua hakemusta ei myöskään tarvitse tehdä kasvien ja sienten alkutuotantopaikasta, jos:

- 1) toimija on yksityinen henkilö;
- 2) toimintaa ei voida pitää elinkeinon harjoittamisena; tai
- 3) toiminta on osa saman toimijan 13 §:n mukaisesti ilmoitetun elintarvikehuoneiston toimintaa.

Valvontaviranomainen tekee alkutuotanto- paikan hyväksymisestä päätöksen. Valvontaviranomainen voi asettaa päätöksessään ehtoja terveysvaarojen ehkäisemiseksi. Valvontaviranomaisen on ratkaistava asia 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, jollei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pitempää käsittelyä.

Tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettun hakemuksen ja hyväksymispäätöksen tekemisestä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

30 §

Keskusviranomainen

Elintarviketurvallisuusvirasto suunnittelee, ohjaa, kehittää ja suorittaa valtakunnallisesti elintarvikevalvontaa siten kuin tässä laissa säädetään sekä sen lisäksi:

9) arvioi aluehallintoviraston järjestämää lihantarkastusta ja siihen liittyvää valvontaa.

34 §

Muut valvontaviranomaiset

Muita valvontaviranomaisia ovat:

- 1) Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus;
- 2) Puolustusvoimat;
- 3) Tullilaitos;
- 4) rajaeläinlääkärit; ja
- 5) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset valvovat 17 §:n 2 momentissa säädettyjen veloitteiden noudattamista kalastusalusten saaliiden purkamisen yhteydessä sekä Elintarviketurvallisuusvirasto, aluehallintovirasto ja kunnat siten kuin tässä laissa säädetään.

43 §

Lihantarkastus ja siihen liittyvä valvonta

Elintarvikehuoneistossa käsiteltävän tai säilytettävän lihan on oltava tarkastettua,

jollei tässä laissa tai tämän lain nojalla toisin säädetä. Lihantarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta säädetään eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetuksen 4 ja 5 artiklassa.

52 §

Valvontaviranomaisen ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuus

Valvontaviranomaisen on ilmoitettava aluehallintovirastolle ja Elintarviketurvallisuusvirastolle todetuista terveysvaaroista sekä tarvittaessa sellaisista valvonnassa esille tulleista muista seikoista, joilla voi olla vaikutusta elintarvikkeiden turvallisuuteen tai jäljitettävyyteen. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten on ilmoitettava kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle 34 §:n 7 momentin mukaisessa valvonnassa esiin tulleista elintarvikkeiden jäljitettävyyteen vaikuttavista seikoista. Valvontaviranomaisen on lisäksi ilmoitettava tartuntatautilaissa tarkoitetuille viranomaisille sellaisista valvonnassa esille tulleista seikoista, joilla voi olla merkitystä väestön suojaamisessa tartuntataudeilta.

6 a luku

Elintarvikkeiden kansalliset laatujärjestelmät

54 a §

Elintarvikkeiden kansallisen laatujärjestelmän hyväksyminen ja hyväksymisen peruuttaminen

Elintarviketurvallisuusvirasto hyväksyy 6 §:n 30 kohdassa mainitun komission asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun elintarvikealan toimijan hakemuksen kansallisesta elintarvikkeiden laatujärjestelmästä, edellyttäen, että laatujärjestelmä täyttää asetuksen 22 artiklan 2 kohdan vaatimukset.

Elintarviketurvallisuusvirasto voi peruuttaa jo hyväksytyyn laatujärjestelmän hyväksymi-

sen, jos hyväksymisen edellytykset eivät enää täyty.

Tarkempia säännöksiä elintarvikkeiden kansallisen laatujärjestelmän hakemisesta, hyväksymisestä, ja peruuttamisesta voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

54 b §

Raportointi ja tiedonanto

Elintarvikkeiden kansallisen laatujärjestelmän tulee hyväksymishakemusta jätettäessä olla riippumattoman tahon tarkastama.

Hakijan on raportoitava ulkopuolisen tarkastuksen tuloksista Elintarviketurvallisuusvirastolle säännöllisesti ja ilmoitettava muutoksista laatujärjestelmän sisällössä.

Hakijan on julkaistava verkkosivuillaan tiedot laatujärjestelmästä, sen sisällöstä ja siihen osallistuvista tahoista.

Tarkempia säännöksiä riippumattoman tahon tarkastuksesta, tarkastuksen tulosten raportoinnista ja laatujärjestelmää koskevien tietojen julkaisemisesta voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2013. Tämän lain 22 §:n 6 momentti tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Ennen tämän lain voimaantuloa elintarvikkelain 13 §:n nojalla ilmoitetut 22 a §:n 1 momentin mukaiset alkutuotantopaikat saavat ilman eri hyväksyntää tai ilmoitusta jatkaa toimintaansa 22 a §:n mukaisina alkutuotantopaikkoina, edellyttäen että ne täyttävät iduntuotantolaitosten hyväksymisestä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 852/2004 mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) N:o 210/2013 mukaiset vaatimukset.

Helsingissä 4 päivänä huhtikuuta 2013

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Maa- ja metsätalousministeri *Jari Koskinen*

Laki**elintarvikelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti kumotaan elintarvikelain (23/2006) 3 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 352/2011, muutetaan 3 §:n 1 momentin 9 kohta, 6 §:n 28 ja 29 kohta, 17 ja 22 §, 30 §:n 9 kohta, 34 §:n 1 momentti, 43 §:n 1 momentti ja 52 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentin 19 kohta, 22 §, 30:n 9 kohta ja 43 §:n 1 momentti laissa 352/2011, 17 § osaksi laissa 989/2007 ja 52 §:n 1 momentti laissa 1495/2009 sekä

lisätään 3 §:n 1 momenttiin uusi 20 kohta, 6 §:ään uusi 30 kohta, uusi 22 a §, 34 §:ään uusi 7 momentti sekä lakiin uusi 6 a luku, sellaisena kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentti laissa 352/2011, 6 § osaksi laeissa 1137/2008 ja 352/2011 ja 34 § osaksi laissa 1495/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

Euroopan unionin lainsäädäntö

Tätä lakia sovelletaan myös seuraavien elintarvikkeita ja elintarvikevalvontaa koskevien Euroopan unionin säädösten ja niiden nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanoon siltä osin kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muualla laissa:

19) elintarvikelisäaineiden, elintarvikeentsyymien ja elintarvikearomien yhtenäisestä hyväksymismenettelystä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 1331/2008, jäljempänä *hyväksymismenettelyasetusasetus*.

Ehdotus

3 §

Euroopan unionin lainsäädäntö

Tätä lakia sovelletaan myös seuraavien elintarvikkeita ja elintarvikevalvontaa koskevien Euroopan unionin säädösten ja niiden nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanoon siltä osin kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muualla laissa:

19) elintarvikelisäaineiden, elintarvikeentsyymien ja elintarvikearomien yhtenäisestä hyväksymismenettelystä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 1331/2008, jäljempänä *hyväksymismenettelyasetus*;

20) yhteisön valvontajärjestelmästä, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattaminen, asetusten (EY) N:o 847/96, (EY) N:o 2371/2002, (EY) N:o 811/2004, (EY) N:o 768/2005, (EY) N:o 2115/2005, (EY) N:o 2166/2005, (EY) N:o 388/2006, (EY) N:o 509/2007, (EY) N:o 676/2007, (EY) N:o 1098/2007, (EY) N:o 1300/2008 ja (EY) N:o 1342/2008 muuttamisesta sekä asetusten (ETY) N:o 2847/93, (EY) N:o 1627/94 ja (EY) N:o 1966/2006 kumoamisesta annettu neuvoston asetukset (EY) N:o 1224/2009 jäljempänä **kalastuspolitiikan**

valvonta-asetus;

Neuvoston asetuksen (EY) N:o 104/2000 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä kalastus- ja vesiviljelytuotteiden alalla kuluttajille annettavien tietojen osalta annetun komission asetuksen (EY) N:o 2065/2001 noudattamisen valvonnassa toimivaltaisista viranomaisista ovat Elintarviketurvalisuusvirasto, aluehallintovirastot ja kunnan elintarvikevalvontaviranomaiset siten kuin niiden toimivallanjaosta tässä laissa säädetään.

6 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

28) *zoonoosien aiheuttajalla* mitä tahansa virusta, bakteeria, sientä, loista tai muuta biologista taudinaiheuttajaa, joka voi aiheuttaa zoonoosin; ja

29) *hygienialla* elintarvikehygieniaa siten kuin se on määritelty yleisen elintarvikehygieniasetuksen 2 artiklassa.

6 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

28) *zoonoosien aiheuttajalla* mitä tahansa virusta, bakteeria, sientä, loista tai muuta biologista taudinaiheuttajaa, joka voi aiheuttaa zoonoosin;

29) *hygienialla* elintarvikehygieniaa siten kuin se on määritelty yleisen elintarvikehygieniasetuksen 2 artiklassa;

30) *elintarvikkeiden kansallisella laatujärjestelmällä* Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1698/2005 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetun komission asetuksen (EY) N:o 1974/2006 22 artiklassa tarkoitettua laatujärjestelmää.

17 §

Jäljitettävyyttä koskevat vaatimukset

Elintarvikealan toimijalla tulee olla yleisen elintarvikeasetuksen 18 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitetut tiedot elintarvikkeista ja elintarviketuotantoon käytettävistä eläimistä. Elintarvikealan toimijalla tulee myös olla järjestelmä, jonka avulla voidaan tämän lain tarkoituksen mukaisella riittävällä tarkkuudella yhdistää tiedot saapuneista ja lähteneistä eristä toisiinsa. Jäljitettävyyden varmistamiseksi

17 §

Jäljitettävyyttä koskevat vaatimukset

Elintarvikealan toimijalla tulee olla yleisen elintarvikeasetuksen 18 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitetut tiedot elintarvikkeista ja elintarviketuotantoon käytettävistä eläimistä. Elintarvikealan toimijalla tulee myös olla järjestelmä, jonka avulla voidaan tämän lain tarkoituksen mukaisella riittävällä tarkkuudella yhdistää tiedot saapuneista ja lähteneistä eristä toisiinsa. Jäljitettävyyden varmistamiseksi

tarvittavista pakkausmerkinnöistä ja tunnistetiedoista säädetään yleisen elintarvikeasetuksen 18 artiklan 4 kohdassa.

miseksi tarvittavista pakkausmerkinnöistä ja tunnistetiedoista säädetään yleisen elintarvikeasetuksen 18 artiklan 4 kohdassa.

Elintarvikealan toimijan velvollisuudesta järjestää kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jäljitettävyys säädetään lisäksi kalastuspolitiikan valvonta-asetuksen 56 ja 58 artiklassa, sekä yhteisön valvontajärjestelmästä, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattaminen, annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1224/2009 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetun komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 404/2011 67 artiklassa. Elintarvikealan toimijan velvollisuudesta antaa kuluttajille tietoa kalastus- ja vesiviljelytuotteista säädetään täytäntöönpanoasetuksen 68 artiklassa. Tässä momentissa tarkoitettujen kalastus- ja vesiviljelytuotteiden määritys täytäntöönpanoasetuksen 66 artiklassa.

Tarkempia säännöksiä elintarvikkeiden jäljitettävyyydestä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Tarkempia säännöksiä elintarvikkeiden jäljitettävyyydestä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

22 §

Ilmoittaminen alkutuotantopaikasta

Elintarvikealan toimijan on ilmoitettava kunnan valvontaviranomaiselle alkutuotantopaikasta ja siellä harjoitettavasta alkutuotannosta. Alkutuotannoksi katsotaan yleisen elintarvikehygieniasetuksen liitteen I mukaisten toimintojen lisäksi elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäinen alkutuotannon tuotteiden luovutus tuottajalta suoraan kuluttajalle. Kunnan valvontaviranomaisen on ilmoitettava toimijalle saaneensa ilmoituksen alkutuotantopaikasta.

Alkutuotantopaikasta ilmoittaminen ei kuitenkaan ole tarpeen, jos kunnan valvontaviranomainen saa tiedon 1 momentissa tarkoitettua toiminnasta toiselta viranomaiselta. Kunnan valvontaviranomaisen on ilmoitettava toimijalle saaneensa tiedot alkutuotantopaikasta toiselta viranomaiselta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta ei tarvitse tehdä metsästyksessä, 1 momentissa tarkoitettua luonnonvaraisen riistan luovutuksesta suoraan kuluttajalle eikä luonnon-

22 §

Alkutuotantopaikan ilmoittaminen

Elintarvikealan toimijan on ilmoitettava kunnan valvontaviranomaiselle alkutuotantopaikasta ja siellä harjoitettavasta alkutuotannosta. Alkutuotannoksi katsotaan yleisen elintarvikehygieniasetuksen liitteen I mukaisten toimintojen lisäksi elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäinen alkutuotannon tuotteiden luovutus tuottajalta suoraan kuluttajalle. Kunnan valvontaviranomaisen on ilmoitettava toimijalle saaneensa ilmoituksen alkutuotantopaikasta.

Alkutuotantopaikasta ilmoittaminen ei kuitenkaan ole tarpeen, jos kunnan valvontaviranomainen saa tiedon 1 momentissa tarkoitettua toiminnasta toiselta viranomaiselta. Kunnan valvontaviranomaisen on ilmoitettava toimijalle saaneensa tiedot alkutuotantopaikasta toiselta viranomaiselta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta ei tarvitse tehdä metsästyksessä, 1 momentissa tarkoitettua luonnonvaraisen riistan luovutuksesta suoraan kuluttajalle eikä luonnon-

varaisten kasvien ja sienten alkutuotannosta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta ei myöskään tarvitse tehdä kasvien ja sienten alkutuotannosta, jos:

- 1) toimija on yksityinen henkilö; tai
- 2) toimintaa ei voida pitää elinkeinon harjoittamisena.

Tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen ilmoituksen tekemisestä ja elintarvike-turvallisuusriskeiltään vähäisestä luovutuksesta sekä yleisen elintarvikehygieniasetuksen 1 artiklan 2 kohdan c alakohdan ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 1 artiklan 3 kohdan c alakohdan tarkoittamia toimintoja koskevista kansallisista järjestelyistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

varaisten kasvien ja sienten alkutuotannosta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta ei myöskään tarvitse tehdä kasvien ja sienten alkutuotantopaikasta, jos:

- 1) toimija on yksityinen henkilö;
- 2) toimintaa ei voida pitää elinkeinon harjoittamisena; tai

3) toiminta on osa saman toimijan 13 §:n mukaisesti ilmoitetun elintarvikehuoneiston toimintaa.

Tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen ilmoituksen tekemisestä ja elintarvike-turvallisuusriskeiltään vähäisestä luovutuksesta sekä yleisen elintarvikehygieniasetuksen 1 artiklan 2 kohdan c alakohdan ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 1 artiklan 3 kohdan c alakohdan tarkoittamia toimintoja koskevista kansallisista järjestelyistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Tarkempia säännöksiä eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 10 artiklan mukaisia kansallisia mukautuksia soveltavasta toiminnasta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

22 a §

Alkutuotantopaikan hyväksyminen

Elintarvikealan toimijan, joka harjoittaa toimintaa, jolta yleisen elintarvikehygieniasetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan edellytetään hyväksymistä, on 22 §:n 1 momentista poiketen haettava kunnan valvontaviranomaiselta alkutuotantopaikan hyväksymistä ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muuttamista. Elintarvike-turvallisuusriskeiltään vähäisestä toiminnasta on kuitenkin hyväksymistä koskevan hakemuksen asemesta tehtävä 22 §:n 1 momentin mukainen ilmoitus.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua hakemusta ei myöskään tarvitse tehdä kasvien ja sienten alkutuotantopaikasta, jos:

- 1) toimija on yksityinen henkilö;*
- 2) toimintaa ei voida pitää elinkeinon harjoittamisena; tai*

3) toiminta on osa saman toimijan 13 §:n mukaisesti ilmoitetun elintarvikehuoneiston

toimintaa.

Valvontaviranomainen tekee alkutuotanto-
paikan hyväksymisestä päätöksen. Valvonta-
viranomainen voi asettaa päätöksessään ehto-
ja terveysvaarojen ehkäisemiseksi. Valvonta-
viranomaisen on ratkaistava asia 60 vuoro-
kauden kuluessa asian vireille tulosta, jollei
asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus
tai muu erityinen syy edellytä asian pitempää
käsitteilyä.

Tarkempia säännöksiä I momentissa tarkoi-
tetun hakemuksen ja hyväksymispäätöksen
tekemisestä annetaan valtioneuvoston ase-
tuksella.

30 §

Keskusviranomainen

Elintarviketurvallisuusvirasto suunnittelee,
ohjaa, kehittää ja suorittaa valtakunnallisesti
elintarvikevalvontaa siten kuin tässä laissa
säädetään sekä sen lisäksi:

9) arvioi aluehallintoviraston järjestämää
poron lihantarkastusta ja siihen liittyvää val-
vontaa.

34 §

Muut valvontaviranomaiset

Muita valvontaviranomaisia ovat:
1) Sosiaali- ja terveydenhuollon tuoteval-
vontakeskus;
2) Puolustusvoimat;
3) Tullilaitos; ja
4) rajaeläinlääkärit.

30 §

Keskusviranomainen

Elintarviketurvallisuusvirasto suunnittelee,
ohjaa, kehittää ja suorittaa valtakunnallisesti
elintarvikevalvontaa siten kuin tässä laissa
säädetään sekä sen lisäksi:

9) arvioi aluehallintoviraston järjestämää
lihantarkastusta ja siihen liittyvää valvontaa.

34 §

Muut valvontaviranomaiset

Muita valvontaviranomaisia ovat:
1) Sosiaali- ja terveydenhuollon tuoteval-
vontakeskus;
2) Puolustusvoimat;
3) Tullilaitos;
4) rajaeläinlääkärit; ja
5) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuk-
set.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset
valvovat 17 §:n 2 momentissa säädettyjen
veloitteiden noudattamista kalastusaluksen
saaliiden purkamisen yhteydessä sekä Elin-
tarviketurvallisuusvirasto, aluehallintoviras-
to ja kunnat siten kuin tässä laissa sääde-
tään.

43 §

Lihantarkastus ja siihen liittyvä valvonta

Elintarvikehuoneistossa käsiteltävän tai säilytettävän lihan on oltava tarkastettua, jollei tässä laissa tai tämän lain nojalla toisin säädetä. Lihantarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta säädetään eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetuksen 5 artiklassa.

43 §

Lihantarkastus ja siihen liittyvä valvonta

Elintarvikehuoneistossa käsiteltävän tai säilytettävän lihan on oltava tarkastettua, jollei tässä laissa tai tämän lain nojalla toisin säädetä. Lihantarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta säädetään eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetuksen 4 ja 5 artiklassa.

52 §

Valvontaviranomaisen ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuus

Valvontaviranomaisen on ilmoitettava aluehallintovirastolle ja Elintarviketurvallisuusvirastolle todetuista terveysvaaroista sekä tarvittaessa sellaisista valvonnassa esille tulleista muista seikoista, joilla voi olla vaikutusta elintarvikkeiden turvallisuuteen. Valvontaviranomaisen on lisäksi ilmoitettava tartuntatautilaissa tarkoitetuille viranomaisille sellaisista valvonnassa esille tulleista seikoista, joilla voi olla merkitystä väestön suojaamisessa tartuntataudeilta.

52 §

Valvontaviranomaisen ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuus

Valvontaviranomaisen on ilmoitettava aluehallintovirastolle ja Elintarviketurvallisuusvirastolle todetuista terveysvaaroista sekä tarvittaessa sellaisista valvonnassa esille tulleista muista seikoista, joilla voi olla vaikutusta elintarvikkeiden turvallisuuteen tai jäljitettävyyteen. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten on ilmoitettava kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle 34 §:n 7 momentin mukaisessa valvonnassa esiin tulleista elintarvikkeiden jäljitettävyyteen vaikuttavista seikoista. Valvontaviranomaisen on lisäksi ilmoitettava tartuntatautilaissa tarkoitetuille viranomaisille sellaisista valvonnassa esille tulleista seikoista, joilla voi olla merkitystä väestön suojaamisessa tartuntataudeilta.

6 a luku

Elintarvikkeiden kansalliset laatujärjestelmät

54 a §

Elintarvikkeiden kansallisen laatujärjestelmän hyväksyminen ja hyväksymisen peruuttaminen

Elintarviketurvallisuusvirasto hyväksyy 6 §:n 30 kohdassa mainitun komission asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun elintarvikealan toimijan hakemuksen kansallisesta elintarvikkeiden laatujärjestelmästä, edellyttäen että, laatujärjestelmä täyttää asetuksen 22 artiklan 2 kohdan vaatimukset. Elintarviketurvallisuusvirasto voi peruuttaa jo hyväksytyin laatujärjestelmän hyväksymisen, jos hyväksymisen edellytykset eivät enää täyty.

Tarkempia säännöksiä elintarvikkeiden kansallisen laatujärjestelmän hakemisesta, hyväksymisestä, ja peruuttamisesta voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

54 b §

Raportointi ja tiedonanto

Elintarvikkeiden kansallisen laatujärjestelmän tulee hyväksymishakemusta jätettäessä olla riippumattoman tahon tarkastama.

Hakijan on raportoitava ulkopuolisen tarkastuksen tuloksista Elintarviketurvallisuusvirastolle säännöllisesti ja ilmoitettava muutoksista laatujärjestelmän sisällössä.

Hakijan on julkaistava verkkosivuillaan tiedot laatujärjestelmästä, sen sisällöstä ja siihen osallistuvista tahoista.

Tarkempia säännöksiä riippumattoman tahon tarkastuksesta, tarkastuksen tulosten raportoinnista ja laatujärjestelmää koskevien tietojen julkaisemisesta voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2013. Tämän lain 22 §:n 6 momentti

tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Ennen tämän lain voimaantuloa elintarvikelain 13 §:n nojalla ilmoitetut 22 a §:n 1 momentin mukaiset alkutuotantopaikat saavat ilman eri hyväksyntää tai ilmoitusta jatkaa toimintaansa 22 a §:n mukaisina alkutuotantopaikkoina, edellyttäen että ne täyttävät iduntuotantolaitosten hyväksymisestä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 852/2004 mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) N:o 210/2013 mukaiset vaatimukset.
